

Com sigui, sortirem de **Floridablanca** en una lleugera i quasi imperceptible baixada, i a uns dos-cents metres de la sortida, trobarem en el xamfrà amb **Urgell** un edifici amb una façana espectacular. Hi ha pintat un arbre o un pop...un grafiti de difícil interpretació, però certament espectacular. És **La Carboneria**, una casa habitada per okupes, que l'han convertit en un centre social on s'hi fan un munt d'activitats per a la gent del barri: debats, xerrades, pràctiques artístiques; fins i tot un Taller de Pilates.

Façana de La Carboneria. Casa okupada del carrer Floridablanca - Urgell a finals del 2008, que s'ha convertit en un important centre social.

Avançarem per **Floridablanca**, i abans de creuar el següent carrer (Villarroel), a l'esquerra, hi veurem la singular botiga **El Espia**. Si algú, ves a saber perquè, vol adquirir algun micròfon ocult o un detector de càmeres ocultes, ja ho sap. Avui no perquè és diumenge i no treballen (curiosament perquè hom pensa que els espies no descansen mai), a més a més, ara no estarem per fer de *James Bond*, però potser qualsevol altre dia sí.

Per **Floridablanca**, passarem per davant del **Cinema Floridablanca** de la cadena Renoir, especialitzada en oferir pel·lis en V.O, i anirem a buscar **Casanova** (el carrer que honora al conseller en cap ferit el 1714) per pujar-lo.

En el xamfrà de la nostra esquerra hi veurem una casa de veïns, però fins fa uns quaranta anys hi va haver una famosa sala, el **Gran Price**, on s'hi feia de tot. S'hi anava a ballar les tardes dels dijous i diumenges (era el lloc preferit pels soldats de permís i les minyones); feien partits de bàsquet els dimecres; combats de boxa els dijous; de lluita lliure els divendres per la nit i els diumenges pel matí...

Al **Price**, ja ho he dit, s'hi feia de tot i més. Abans de la guerra, el polítics hi feien mítings. I després de la guerra, els capellans conferències quaresmals per Setmana Santa. La Vanguardia, al març de 1953 ho anunciava així: *"Hoy jueves, a las ocho de la noche, el señor arzobispo-obispo, doctor Modrego, pronunciará una conferencia para empleados y obreros en el Gran Price, dentro del ciclo cuaresmal que estos días tiene lugar en dicho local."*

En aquella època les coses canviaven poc; ell mateix diari, al cap de molts anys, en el 1962, referendava que *"(...) Al entrar el arzobispo-obispo en el Gran Price, que registraba un lleno impresionante, todos los asistentes puestos en pie le dedicaron una gran ovación. (...) Después de escuchar una de las pláticas, el prelado dirigió la*

palabra a los presentes, destacando su satisfacción por la presencia de tantos hombres deseosos de escuchar la verdad divina.”

*Porta principal del Gran Price.
Xamfrà de Casanova amb Floridablanca. Anys seixanta.*

Girarem a l'esquerra per **Casanova** per pujar-lo cent metres, fins el carrer de damunt, el de **Sepúlveda**.

Pel carrer **Sepúlveda** -que es podria pensar dedicat al poble de Segovia d'aquest nom, però honora a un governador que va promulgar una llei per ordenar la prostitució a Barcelona fa molts anys- anirem a trobar el carrer **Llançà** en el punt del Paral·lel on comença. Abans, però, i a la meitat del carrer, passat Borrell, hem de trobar l'indicador del **Km 1**

Km 1 al 2

Sepúlveda, per als que corren (correm) la maratón de Barcelona, és un carrer emblemàtic perquè a pocs metres s'acaba la mítica prova. Li tenim afecte, i avui ens agradarà passar-hi, especialment perquè a aquestes alçades de la **Cursa del Barri de Sant Antoni**, tot just després d'haver-la començat, no estarem gens baldats (només faltaria), a diferència de quan hi passem el primer diumenge de març.

I justament davant de **la Fira**, en veure de reüll aquelles divuit o vint columnes que té (sense que sostinguin res per cert, talment com si estigués inacabat l'edifici), agafarem **Llançà** per pujar-lo fins la **Gran Via**.

Al girar per **Llançà** -un almirall de la flota catalana del segle XII- veurem l'imponent i modern edifici de **La Once** a la nostra dreta, el centre més gran d'Europa per l'atenció dels cecs, en el lloc on en els anys cinquanta hi va haver el *Pabellón del Deporte* (i més tard un canòdrom). El pavelló tenia una singularitat: estava construït al mig de unes cases de pisos, des de les quals els veïns podien veure els espectacles

esportius (partits d'hoquei sobre patins, combats de lluita lliure, bàsquet...) des de les finestres de la cuina sense pagar ni un duro.

Arribant a la **Gran Via** veurem a la nostra esquerra la plaça de **Les Arenes** convertida en un centre comercial i lúdic, i un modern edifici de vidre adossat a la plaça, al mig del carrer **Llançà**. Si la plaça de toros ja no agradava a tothom, ara, amb l'afegit de l'edifici, que Déu n'hi do el nyap, encara menys. És una llàstima, perquè, a més a més, li resta visió a una casa modernista que té una bonica papallona al terrat.

Les Arenes amb un edifici adossat, al carrer Llançà.

Agafarem la **Gran Via** girant a la dreta i avançarem pel lateral (en aquest punt és impossible passar al mig de l'avinguda perquè una tanca de protecció ho impedeix). Tot seguit, a l'alçada de Vilamarí (bonic nom de carrer per al meu gust), ens trobarem, no sé si l'espectre del senyor **Vilamarí** -un almirall de la armada catalano-aragonesa del segle XVI- però sí, segur, el senyal del **Km 2**

Km 2 al 3

Seguirem per **Gran Via** en la primera incursió que hi farem (més tard hi tornarem), i ja que hi estem posats -avui se m'ha disparat la vena crítica- diguem que, per mi, la **Gran Via**, el carrer més llarg de Barcelona, no és una avinguda gaire afortunada. Per més que hi hagi dos bulevards amb dos passejos, no els utilitza gairebé ningú mai, i les voreres, estretes a més no poder, tampoc inviten a passar-hi. És més aviat una via ràpida, farcida de cotxes per creuar la ciutat, que altra cosa. Encara sort que avui, nosaltres, l'omplirem de vida.

La **Gran Via**, per cert, com tants i tants carrers, no s'ha lliurat dels canvis de nom. Des de 1939 i fins la democràcia es va dir *Avenida de José Antonio Primo de Ribera*, com es sabut, el fundador de la Falange i fill un dels dictadors que va governar Espanya. Abans, com ara que ho simplifiquem, es deia *Gran Via de les Corts Catalanes*, en record d'una de les més antigues corts d'Europa.

Seguirem, deia, per la **Gran Via**. Una avinguda que convida a córrer de valent, travessant carrers de noms il·lustres de la Catalunya antiga. Des d'en **Llançà** fins a **Balmes**, qui sap si se'ns apareixeran a les cruïlles, contents de veure'ns. Potser, tot passant, se'ns apareixeran, aplaudint-nos, a més a més de l'espectre de **Vilamarí**, els de l'agosarat cabdill del almogàvers, **Rocafort**; i el del pintor **Viladomat**; o els dels comptes **Borrell** i **Urgell**; o els dels defensors de Barcelona, **Villarroel** i **Casanova**...qui sap.

El que no seran al·lucinacions serà la visió d'alguns edificis singulars, tot i que no gaires en aquest tram. Un d'ells, **La Casa de la Lactància**, a la nostra esquerra, entre Calàbria i Viladomat, que es agrada de mirar. És un edifici modernista de primers del segle XX que, curiosament, es va construir per acollir nens recent nascuts i actualment és una residència d'avis.

Una mica més enllà, en el xamfrà de **Gran Via** amb Viladomat, hi ha la **Casa Golferichs (El Xalet)** per als veïns), també d'estil modernista com l'anterior però una mica més antiga -va ser construïda l'any 1901 per a vivenda d'un senyor *forrat de quartos*, de nom **Macari**, que comerciava amb fustes (potser per això la casa en té tanta).

El Xalet les ha passat de totes: **Macari Golferichs** i la seva família hi van viure uns anys; els negocis d'en **Macari** van minvar i se la va vendre a les Dominiques de la Presentació que la van convertir en una escola religiosa. Durant la guerra, les Joventuts Revolucionàries la van confiscar per fer-hi una universitat popular. Acabada la guerra, les monges la van recuperar, i en els anys setanta se la van vendre a Nuñez i Navarro per fer-hi pisos (ja se sap que aquesta constructora té autèntica dèria pels xamfrans). Però els veïns, l'associació de veïns del barri de Sant Antoni, precisament, van fer una campanya impressionant per evitar l'enderrocament del **Xalet**. Ho van aconseguir, i des del 1989, després de ser restaurat, és un centre cívic extremadament actiu. És també molt agradable de veure: ho recomano tot passant corrent, per més ràpid que es vagi.

Casa Golferichs (El Xalet). Gran Via cantonada a Viladomat.

He dit que aquest tram de la **Gran Via** és una mica avorrit. S'anima, però, durant els dies d'abans de Reis. A banda i banda s'hi hi instal·len parades on s'hi poden comprar objectes fets per artesans, i també, però menys, joguets.

Dic que menys perquè, des de fa uns anys, i comparat amb altres èpoques, no n'hi ha gairebé cap. És un fet que els grans centres comercials s'han cruspit el negoci de la venda de joguines que feien petits comerciants en aquests dies, i la possibilitat d'anar

a comprar-hi un cavall de cartró per al nen (hi ha cavalls de cartró encara?), o una cuineta per a la nena, s'ha esfumat. Inefable costum que s'acompanyava de la compra de xurros en alguna de les parades, que se'n estan anant a orris. També, la Cavalcada dels Reis ha deixat de passar per la **Gran Via**. Vaig anar fa un parell d'anys a veure-la pel carrer Sepúlveda, què és per on passa actualment per aquesta zona, i és una altra cosa. Ara, que encara no cal esprintar, permeteu-me una llagrimeta per la pèrdua de l'encant d'una i altra tradició.

Malgrat tot, el tram de la **Gran Via** per on estem avançant té algun lloc interessant. Com per exemple, la façana d'un conjunt de tres edificis modernistes a la nostra dreta, fent xamfrà amb el carrer Villarroel abans de creuar-lo. Potser, de reüll, podrem veure la Farmàcia Mestre, que manté la decoració original de 1903.

Més endavant de la **Gran Via**, passat el carrer de Casanova, també a la dreta, hi ha un immoble que va estar okupat per **La Rimaia**. Van ser desallotjats pels mossos -ho havien estat també d'un altre del barri de Sant Antoni uns mesos abans- i se'n van anar a un altre edifici de la Gran Via, del qual van haver de sortir per cames l'endemà. Ara no sé on estan. Aquest escrit no vol ser, per descomptat, altra cosa que el que és, però no vull deixar de dir que el moviment okupa me'l miro sempre amb simpatia. En general, són joves molt sans, intel·lectualment i moralment parlant. Aquests de **La Universitat Lliure la Rimaia**, com s'autoanomenen, són una oposició a les universitats reglades i està formada per uns nois i noies del barri que són extremadament actius. A la casa desocupada d'on van haver de marxar impartien un munt de cursos gratuïts (d'electricitat, d'informàtica, d'anglès, de català, d'espanyol...) Hi tenien una sala amb ordinadors reciclats per donar classes d'alfabetització a persones grans, i un taller d'electrònica per xavals en risc d'exclusió Bona gent, si senyor!

Per cert, un pis d'aquest edifici buit, que conserva a la façana l'empremta de l'okupació, va ser fins fa un anys la seu d'una associació d'allò més divertida. M'estic referint a l'**Arca de Noè**, una societat fundada el 1927 pel famós pintor i dramaturg **Santiago Rusiñol** i un crític d'art anomenat **Joaquim Ciervo**, que s'ha mantingut com un reducte de bon humor des de llavors. La entitat va néixer com un peculiar club que acull tots aquells barcelonins amb un cognom d'animal. Els membres que el tenen de primer cognom pertanyen a la categoria A; la B és per als que el tenen de segon; i la C és per aquells que no tenen nom d'animal però són persones "proclius a fer animalades".

*Santiago Rusiñol, el cofundador de l'Arca de Noè.
Data incerta.*

Certament, els de l'**Arca de Noè** són gent de la conya. Quan els nous membre entren a formar part de l'entitat, fan una mena d'acte de benvinguda -en diuen el *Jurament del Bateig*- , del qual extreuen algunes de les coses del final de la cerimònia.

- *"Amb aquest GRUNY, em comprometo a complir el sagrat i ineludible deure de pagar puntualment, el flagell de la quota.*

- *"Amb aquest BRAM, em comprometo a rebre amb bon humor, paciència i resignació, les bromes, incordis i acudits que els germans animals es dignin fer-me".*

(El Cap de Protocol pregunta a tot l'estable):

- *"Animals tots de l'Arca de Noé, un sembla BEEEEEE, donar la benvinguda a aquest nou animal ???"*

(tots) BEBEBEEEEEE BEEEE BEEEE.....

El local de la inefable **Arca de Noè**, que col·labora per cert amb la *Cavalcada dels Tres Tombs* que se celebra al barri de Sant Antoni el dia abans de la cursa que estem corrent, està ara a Ciutat Vella. Una llàstima que se'n hagin anat d'aquí, de la **Gran Via**, a pocs metres del carrer Casanova, just a l'alçada de l'indicador del **Km 3**. Ho dic perquè, en passar per davant (es la segona casa després de la **Pastisseria Escrivà**, la de les famoses mones de Pasqua), potser hauria sortit al bacó algun **Colom** o algun **Pardal**, o un **Llop**, o un **Bou** o un **Conill**...

Km 3 al 4

Seguint per **Gran Via** passarem els carrers de Muntaner -un escriptor medieval- i el d'Aribau -un poeta del segle XIX a qui se'l considera l'iniciador de la Renaixença per l'"Oda a la Pàtria", que era un cant d'enyorament per la seva terra (no és d'estranyar: l'home residia a Madrid quan la va escriure), i albirarem de seguida l'edifici de **La Universitat** a la nostra esquerra.

Els entesos diuen que **La Universitat**, realitzada per l'arquitecte **Elies Rogent**, està inspirada en l'estil neoromànic català del monestir de Poblet (Quan anirem a córrer l'any que ve a la Cursa de l'Espluga ens hi fixarem, a veure si és veritat). La seva construcció va durar molts anys: va començar el 1863 i es va acabar el 1881 amb la instal·lació del seu rellotge (al meu parer, l'únic element que li dona personalitat a l'exterior de l'edifici). En el moment de fer-la, els treballs van causar un fort impacte a la ciutat perquè era una de les primeres construccions de fora de les muralles.

La Universitat mentre era construïda. Any 1873

Creuarem la **Plaça de la Universitat**, que pren el nom de l'edifici, i no ens costarà gaire, al més veterans, recordar que l'espai va ser un lloc on fa uns anys, durant la dictadura, eren freqüents les curses dels estudiants... escapant dels *grisos*.

Tampoc ens sostrauem al record en veure el bar **Estudiantil** en front de la **Universitat**, un establiment mític, on fa més de quaranta anys que els cambres, servicials i discrets, són els mateixos. On fa més de quaranta anys que s'hi pot anar a menjar patates braves a altes hores de la nit, o un bon cafè de bon matí...si s'hi pot trobar taula.

Passada la **Universitat** trobarem la cruïlla de la **Gran Via** amb **Balmes**, on girarem a la dreta per anar a trobar la **Ronda de la Universitat**. Em sap una mica de greu perquè avui estem de festa, però no hi més remei que dir, perquè cal recordar-ho, que justament aquí, en aquest xamfrà, es va produir l'any 1937 un dels episodis més cruents de la guerra a Barcelona, quan una bomba italiana va fer esclatar un camió carregat de trilita, provocant el nombre més alt de víctimes barcelonines de tota la contesa. He dit que cal recordar-ho, com un petit homenatge als que van perdre la vida, i per tal de no tornar a repetir barbàrie semblant.

Bombardeig a la Gran Via cantonada Balmes, a prop del cinema Coliseum. 17 de març de 1937

Baixarem **Balmes** i farem un tros de la **Ronda Universitat**, fins a la **Plaça Universitat** de nou, ara a la part de baix, per enllaçar amb la **Ronda de Sant Antoni**, on hi ha algunes de les botigues més antigues de Barcelona. Una d'elles, **La Torre**, al començament de la **Ronda**, que es dedica des de l'any 1900 a vendre roba i gèneres de punt. Avui no veurem el seu aparador farcit de calçotets i samarretes que semblen talment de fa cent anys, perquè la botiga estarà tancada. Tampoc que dins de l'establiment hi ha fins i tot cadires per a que s'hi asseguin els clients i les clientes mentre remenen i trien la peça que els interessa. Tot com si el temps no hagués passat. Un apunt: es diu que **La Torre** és el comerç en el qual es va inspirar **Carlos Ruiz Zafón** per escriure un dels capítols de la seva famosa novel·la "L'ombra del vent", al referir-se a la botiga del senyor Fortuny.

En la novel·la -permeteu-me l'acudit dolent- l'autor no en diu res de l'indicador del **Km 4**, que estarà a la **Ronda**, a pocs metres de la botiga.

Km 4 al 5

Ronda de Sant Antoni avall, anirem a buscar **Floridablanca**. No farem tota la ronda com fèiem anys enrere perquè estan fent obres al Mercat de Sant Antoni i unes carpes instal·lades al bell mig ho impedeixen.

Baixarem per la **Ronda** creuant la **Plaça Goya**. A l'esquerra veurem el **Teatre Goya** al començament del carrer Joaquim Costa, i a la dreta, un monument en memòria de l'advocat laboralista **Francesc Llairet**, assassinat l'any 1920. Abans passarem per davant de la **Font de la Tortuga** que hi ha a la plaça, que no m'estranyaria que estigués aquí com una metàfora per als que correm a poc a poc.

I per la **Ronda** passarem per davant de la mítica **Casa Moritz**, a la nostra dreta, abans d'arribar a **Floridablanca**. Ens agradarà veure els tres edificis que ocupen les cases restaurades per **Jean Nouvel**, l'arquitecte de la Torre Agbar. Tenen unes magnífiques façanes amb curiosos motius relatius a la cervesa: flors de llúpul, espigues d'ordi i un gran *Gambrinus*, el patró de la cervesa, a dalt de tot. Semblen unes cases de veïns de l'Eixample, però és una antiga fàbrica de cervesa, construïda l'any 1856.

He llegit, no sé on, que en acabar la rehabilitació de l'interior d'aquestes cases, hi haurà un museu, una botiga, una cerveseria, un restaurant i una micro-fàbrica per mostrar l'elaboració de la cervesa "in situ". Un centre de cultura i gastronomia en definitiva.

Louis Moritz, el fundador, que va arribar a Barcelona el 1851, es va mostrar sempre molt compromès amb Catalunya, i *Can Moritz*, com era conegut popularment, va ser un local de referència durant molts anys a la ciutat. Durant la postguerra, els seus descendents van fer molta feina de tipus social per recuperar moviments cívics, tot patrocinant actes públics com concerts, festes, esdeveniments esportius, etc. L'empresa va tancar a finals dels setanta, però en el 2004, els rebessnèts de **Louis Moritz** van reprendre el negoci i van relançar la marca, alhora que recuperaven el mateix espai on hi havia la fàbrica del segle XIX.

Cartell publicitari per anunciar la cervesa Moritz al nord de l'Àfrica. Any 1930

No és gaire conegut, però sota el terra d'aquest punt de la **Ronda** per on estarem corrent, hi ha un vestigi industrial del segle XIX. Enormes dipòsits, tancs i bodegues de la **Fàbrica Moritz** que, inaugurada fa 150 anys, va arribar a produir més de sis milions de litres de cervesa a l'any en el primer terç del segle passat. Ara ha tornat a fabricar-se en una planta de Parets del Vallés, i fins i tot, l'etiqueta de les seves ampolles és en català, que és una raresa molt d'agrair.

Un apunt: a primers dels segle XX la **Cerveseria Moritz** (*Can Moritz*) que estava a la cantonada de Sepúlveda i Muntaner, a prop de la fàbrica, es va fer molt popular i es va convertir en la seu del Futbol Club Barcelona. S'hi reunien els jugadors després dels partits i s'hi celebraven els actes del club, com, per exemple, la segona elecció de **Joan Gamper** com a president del Barça l'any 1910.

Una mica més enllà de la **Ronda**, tornarem a trobar la cruïlla amb Casanova i Floridablanca, per on hem passat en el primer quilòmetre i hem tirat amunt. Ara agafarem **Floridablanca** i en farem cent metres en sentit contrari al d'abans.

Hi ha curses a Barcelona on, com aquesta, es passa per llocs que "van ser però ja no son". No ho dic per cap mena de nostàlgia, us ho asseguro, però és un realitat: la ciutat es transforma constantment i, malauradament, ens impedeix saber com era en el passat, com vivien els que ens van precedir, quines costums tenien, què els agradava i què no.... Al carrer del Tigre, a molts pocs metres de la cruïlla de la **Ronda** amb **Floridablanca**, hi havia la mítica sala **La Paloma**, un saló de ball que es va inaugurar fa més de 100 anys i va funcionar fins en fa alguns, quan va haver de plegar per culpa del soroll dels aparells d'audició, que no deixaven dormir als veïns.

La veurem de reüll: **La Paloma** de fora sembla una nau industrial, però de dintre, amb una decoració afrancesada i luxosa, amb llotges de vellut vermell, relleus daurats, motllures en forma de diademes en el sostre i una majestuosa pista de ball, tenia un atractiu especial, decadent, però de bon veure; els que hi han anat ho saben.

La Paloma. Any 1940

El seu nom prové del fet que en aquest espai hi havia un hort que el guardaven tres gossos: *Paloma*, *Tigre* i *Lleó*. Quan es va urbanitzar es va posar el nom dels gossos als tres carrers i l'amo d'un local del carrer del Tigre, que hi feien ball, va voler que es digués com el primer. El local, a les primeries del segle XX, el freqüentaven pinxos de tota mena i els aldarulls eren constants; no hi podia fer res ni la policia. Però l'amo ho va arreglar: va contractar uns quants forçuts per fer de cambrers, més pinxos que els que organitzaven les trifulgues, i el problema es va solucionar en una setmana. Des de llavors, el saló es va convertir en una mena de símbol de l'ordre i "les bones costums", només alterades quan un empleat que es passejava per la sala tot controlant a les parelles -li van posar el mot de "La Moral"- repreneia a les que es mostraven massa efusives.

Pablo Picasso i **Salvador Dalí** són alguns dels famosos que freqüentaven **La Paloma** abans de la guerra. La sala va experimentar un fort declivi durant la postguerra però va ressorgir en els anys de la transició, i en els darrers temps s'hi feien concerts de música moderna, que aplegaven molta gent i infinitat d'artistes i intel·lectuals per escoltar-los o ballar. No anar a **La Paloma** fa uns deu anys, era com un sacrilegi.

Com deia, a la cantonada de la **Ronda de Sant Antoni** agafarem el carrer **Floridablanca** per fer-ne cent metres fins **Villarroel**. El baixarem, també per fer cent metres i enllaçar amb **Tamarit** (estareu d'acord que és un altre nom de carrer bonic?) , i el farem fins **Calàbria**, a la recerca del **Km 5** que el trobarem en la cruïlla, on haurem corregut, com aquell que res, la meitat de la cursa.

Km 5 al 6

Girarem a l'esquerra pel carrer de **Calàbria** i el baixarem fins el de **Parlament**, que l'agafarem per arribar a la **Ronda de Sant Pau**. Tothom sap que el carrer per on baixarem en suau baixadeta recorda una regió d'Itàlia; l'altre els antics parlaments de Catalunya; i la ronda l'emplaçament de les antigues muralles i un convent en honor del sant.

Tothom sap, també, que al carrer del Parlament, a pocs metres de la ronda, hi ha un establiment mític, l'**Orxateria Sirvent**, on serveixen la millor orxata del món sencer, València inclosa. El dia de la cursa farà fred, però a l'estiu, aquesta cantonada està

sempre de gom a gom, plena a vesar de gent que frueix amb un got d'orxata a la mà. Si hi aneu, un dia després d'una carrera o d'una tiradeta, demaneu-ne una, o un *cubanito* o un *blanc-negre*, i ja m'ho sabreu dir. Se sap que la cursa està programada per celebrar-la, com així és, al gener, perquè els que la munten saben que si fos a l'estiu, la majoria dels que la correm "passaríem" de l'avituellament oficial i ens aturariem a **Can Sirvent**.

Clients esperant tanda a Can Sirvent, qualsevol dia de l'estiu

A l'arribar a la **Ronda de Sant Pau** girarem a la dreta per enfilar-la fins el **Paral·lel**. En el moment del gir veurem, en front nostre, a l'esquerra, l'edifici del **Col·legi dels Escolapis**, el lloc on es va jugar a bàsquet per primera vegada a l'Estat. És conegut que el pare **Eusebi Millán** va portar de Cuba l'any 1928 un esport que havia inventat un professor nord-americà per a que els nens gaudissin més de les classes de gimnàstica. L'home els feia jugar amb una pilota que havien de fer entrar en una paperera penjada a la paret del pati de l'escola.

Baixant per la **Ronda de Sant Pau**, que és contra-direcció però avui no en farem cas, passarem la **Plaça de Josep Maria Folch i Torres** a l'esquerra.

És curiós, en aquesta plaça, dedicada a un escriptor de literatura infantil i juvenil - autor entre d'altres d'*Els pastorets* i *En Patufet...*-, i en la qual després de la guerra s'hi instal·lava cada any el *Circo Americano*, hi va haver en el segle XIX un edifici sinistre. Oficialment era la "Casa Municipal de Corrección", però en realitat era una presó -*la Vella* li deien, o la **Presó Amàlia**- on els mètodes de "correcció" eren de pronòstic reservat. La **Presó Amàlia** va ser enderrocada l'any 1936, però durant cent anys va ser un lloc per on feia por passar fins i tot pel costat. El seu reglament interior establia que la persona que *"blasfemase... o profiriese palabras obscenas e injuriosas... será inmediatamente puesto en el cepo... y en caso de reincidencia se le aplicará una mordaza"*.

Clar que això no era res comparat amb una altra pràctica: les execucions dels reus de la presó. Els cronistes de l'època expliquen que eren públiques i movien molta expectació. Durant el trajecte fins al patíbul, uns confreres de la *Puríssima Sang* demanaven almoïna per pagar les despeses de l'enterrament. Una de les execucions al pati de la **Presó Amàlia** va quedar immortalitzada pel pintor **Ramon Casas**.

"Garrote vil". Quadre de Ramon Casas. 1894. Pati de la Presó Amàlia, en l'actual Plaça de Josep Maria Folch i Torres a la Ronda de Sant Pau

No és per res, però tot i que estarem tot just començant la cursa, val la pena accelerar el pas en passar per davant de la placeta.

Encara sort que la **Ronda de Sant Pau** tenia llocs millors. No sé si algú dels que corrin avui ho recordarà: en un local de gairebé en front de la plaça hi havia l'**Olympia** fa molts anys, que era una sala on s'hi feien diferents espectacles. Jo hi havia vist circ, però també s'hi feia òpera, sarsuela, teatre, revista, ballet, boxa, lluita lliure...L'**Olympia** va funcionar de 1924 a 1947, quan va ser enderrocat per construir un bloc d'habitatges. Algun establiment, com ara una floristeria, conserva el nom de l'emblemàtic local que alguns artistes, entre ells en **Tortell Poltrona**, estan fent passos actualment per tornar-lo a aixecar en un solar vuit que hi ha a prop.

Cartell de la revista "Felices Pascuas" de l'Olympia, per "animar les festes" de 1943, poc després d'acabada la guerra.

I quan haurem “passat l’**Olympia**” (volia dir, passada la plaça i el carrer Aldana), trobarem l’indicador del **Km 6**, quasi a tocar del **Paral·lel** .

Km 6 al 7

De seguida, passat el senyal del sisè quilòmetre al final de la **Ronda de Sant Pau**, girarem a la dreta per agafar l’**Avinguda del Paral·lel**.

El nom de l’avinguda prové del fet - pensat expressament per **Ildefons Cerdà** l’any 1855- que el seu traçat coincideix amb el del paral·lel 41 de la terra; concretament 41 graus, 22 minuts i 34 segons, situat a la latitud nord. (No cal dir que no soc un entès en Geodèsia: ho he llegit en algun lloc...com tantes altres coses).

En la primera època, el **Paral·lel** era un carrer sense empedrar. La seva urbanització es va fer amb motiu de l’Exposició Internacional de 1929. Al costat oest del carrer, a la nostra esquerra mentre el pujarem, s’havia format el barri del Poble Sec amb casetes i petits horts i molts tallers. A l’altre costat, al final de la **Ronda** que hem abandonat, endinsant-se cap a la Rambla, va créixer el *Barri Chino*, un complement de la vida alegre i els cabarets que caracteritzaven la zona en el primer terç del segle passat.

El **Paral·lel** i el seu voltant es va desenvolupar molt ràpidament a finals del XIX i principis del XX en el moment que s’hi van instal·lar teatres, cabarets i cafès-concert. Tota la disbauxa que ens puguem imaginar concentrada, justament, al voltant d’on haurem girat. Només cal dir que l’any 1910, en el **Paral·lel** hi havia 9 teatres i 11 music-halls. En aquesta mítica avinguda, coexistien harmònicament locals dedicats a l’espectacle, alguns d’ells atrevits, com els d’**El Molino**. Un vestigi de l’època que veurem en front nostre al girar, tot observant que l’han tornat a posar dempeus després de molts anys d’estar tancat.

El Molino. Anys setanta

L'han volgut fer funcionar perquè **El Molino** és (era) un dels referents del món artístic de la ciutat, que va resistir, com va poder fins fa uns anys, els canvis socials. Els seus orígens provenen del 1898, quan l'amo d'una taverna anomenada *La Pajarera*, la va vendre per 100 pessetes a un emprenedor que hi va fer petites reformes per oferir-hi espectacles. Convertit amb els anys en un lloc emblemàtic, i després d'haver canviat diverses vegades de nom, va suportar més que cap altre la decadència dels locals de la zona fins que va haver de tancar l'any 1997 amb les darreres actuacions de **La Maña** i la **Merche Mar**, l'última de les seves vedets.

Un dels seus cronistes descriu la sala d'aquesta manera: *“El Molino es va saltar la censura i la política, la guerra i la fam, perquè era un món propi amb normes pròpies, i des de les pájaras fins a les molineras, va oferir a l'Espanya de totes les èpoques una lliçó constant de llibertat, de sublimació del popular, de grandesa de barri, d'erotisme sà sense hipocresia.”*

S'ha de dir, però, que el tram del **Paral·lel** pel qual correrem, no era el paradigma de la xerinola. Ho era més avall, a la dreta, en l'àrea que es trobava entre la **Ronda de Sant Pau** per on hem girat, i el carrer **Nou de la Rambla**. Les històries d'aquest espai relacionades amb el món de la faràndula són innumerables. Hi ha, però, un fet poc conegut: un dels locals més famosos del **Paral·lel** dels anys vint i trenta del segle passat va ser, paradoxalment, no un cabaret, sinó un local de la classe obrera, el bar *La Tranquilidad* que, una altra paradoxa, al contrari del que es podia suposar pel seu nom, va ser un focus revolucionari. Curiosament, el 19 de juliol del 36, *La Tranquilidad* va convertir-se en un hospital improvisat per atendre els sindicalistes ferits en l'assalt al Govern Militar, on s'havien atrinxerat els rebels.

Pujarem pel **Paral·lel** tot passant per davant d'un altre teatre que encara es conserva i funciona, el **Condal**, que veurem aviat a la nostra esquerra. Més amunt hi havia dos teatres més que jo recordi: el *Teatro Talía* -actualment un espai vuit- que era propietat de **Paco Martínez Soria**, l'inefable còmic de les pel·lícules de “Cine de Barrio”, aquelles per oblidar dels anys seixanta, i el *Teatro Cómico*, on hi feien el que llavors en deien revistes, amb vedets que havien de sortir a escena tapades de dalt a baix, o com a molt amb leotards.

Ballarines en un espectacle del Paral·lel. Anys 50.

I seguint amunt, a la nostra dreta, abans de passar Borrell, trobarem aviat un curiós edifici amb porxos i suportat per columnes, una **Casa Porticada** -en veurem alguna més al llarg de l'avinguda- que s'explica pels orígens del **Paral·lel**. Quan a finals del segle XIX es van començar a construir cases, els propietaris dels solars no volien acatar la norma del Pla Cerdà que determinava que l'amplada del **Paral·lel** havia de ser de 50 metres. Les discussions amb l'Ajuntament van acabar amb la *Llei de Cases Porticades*, que tractava d'arreglar-ho, perquè permetia guanyar uns metres per finca a partir del primer pis.

La llei es va obeir també a mitges. En seixanta anys i fins el 1928, s'havien construït al **Paral·lel** només 23 cases de pisos. A la vista d'això, l'Ajuntament en va dictar una altra de llei: la *Llei dels barracons a precari*, segons la qual, es permetien edificacions per a usos diversos, però que no es destinessin a dormitoris, i que es poguessin enderrocar en qualsevol moment. I aquesta llei va acabar de donar-li el caràcter especial al **Paral·lel**, que ja feia anys que tenia locals per a fer-hi espectacles: es van construir barracons, que allotjaren més teatres, cafès-cantants, tavernes, etc, convertint el carrer en el centre del divertiment de la ciutat.

Casa Porticada. Avinguda del Paral·lel 102

I una mica més amunt del **Paral·lel**, passada una altra casa porticada a prop del carrer Manso, veurem l'indicador del **Km 7** al girar per **Entença**.

Km 7 al 8

Acabat el Km 7 deixarem el **Paral·lel** i girarem pel carrer **Entença** per fer-ne uns tros fins a **Sepúlveda**. Just al girar no ens costarà gens veure, en la primera casa de la dreta d'**Entença**, fent xamfrà amb Tamarit, **La Casa dels Cargols**. Un edifici modernista amb esgrafiats a la façana de color granat que, si ens hi fixem, veurem que està plena de cargols per tot arreu. A les portes d'accés, als balcons, a les baranes... un misteri. No és una al·legoria dedicada a la velocitat que duem alguns a la cursa: a dalt de la casa, a cada cantonada, una escena en relleu tracta d'explicar la raó dels ornaments: s'hi veu dos pagesos amb cistells per anar a buscar cargols, i un altre que surt d'una cova. Segons una llegenda, el que surt de l'amagatall va trobar un tresor dintre de la cova. No se sap si el va compartir amb els altres dos, però sí que en fer-se ric va construir la finca, i amb la decoració va retre un homenatge als cargols.

La Casa dels Cargols. Entença-Tamarit, a tocar del Paral·lel.

Per **Entença** amunt, un carrer que ret homenatge a un cabdill dels almogàvers, creuarem l'Avinguda Mistral i arribarem a **Sepúlveda** aviat, per girar a l'esquerra i anar a parar al carrer de **Llançà** i pujar fins la **Gran Via** de nou, per fer ara el mateix recorregut que hem fet per aquesta avinguda entre el final del primer quilòmetre i el segon, i el segon i el tercer. L'indicador del **Km 8** l'hauréu trobat a l'alçada de Rocafort,

Km 8 al 9

La major part del tram del quilòmetre del 8 al 9 el farem per la **Gran Via** i és exactament igual al que hem fet entre el 2 i el 3 com he dit. No torno a repetir el que hem "vist" llavors, per no cansar més als soferts possibles lectors.

En tot cas, dir que en arribar al carrer de **Muntaner**, deixarem la **Gran Via** passat el cinema **Aribau Club**, i el baixarem després de girar a la dreta.

Una curiositat relativa al cinema **Aribau Club**: no està al carrer d'Aribau que semblaria el més propi, sinó a tocar de **Muntaner**. Segurament és perquè el propietari és la cadena **Balaña**, i li han posat aquest nom com un annex del cinema Aribau que està a tres passes i és també d'ells. Una altra: abans de la guerra, aquest cine es deia **Doré**; durant la guerra es va dir cine **Durruti**, el nom del mític sindicalista i líder anarquista, i després de la guerra es va dir **Dorado** (no es podia seguir dient **Durruti** per raons obvies, però tampoc **Doré** perquè la dictadura prohibia els noms estrangers dels establiments).

Al fer el gir per baixar per **Muntaner**, els aficionats a la muntanya segur que saben que la **UEC** de Barcelona està en el primer pis de la casa del xamfrà amb **Gran Via**. Per als que no ho sàpiguen, la **UEC** (Unió Excursionista de Catalunya) és una entitat dedicada al foment de l'excursionisme des de fa molts anys on, al meu parer, els adolescents i els joves no únicament aprenen el què és la muntanya, sinó també es formen, sense cap tipus d'ideologia, tot practicant un esport.

Bé, enfilarem **Muntaner**, i al cap d'uns cinquanta metres veurem el senyal del **Km 9**.

Km 9 al 10

El carrer **Muntaner** el farem fins el carrer **Sepúlveda**, el de sota de la **Gran Via**, per enfilar-lo. **Ramon Muntaner**, que li dóna el nom, va ser un empordanès de l'edat mitja, cronista de les ventures i desventures dels almogàvers. Uns païos aquests, paramilitars de la corona catalano-aragonesa, que lluitaven contra les taifes islàmiques de la Península. Han estat sovint mitificats, però també es diu d'ells que eren especialment agressius en la batalla i saquejadors dels pagesos en temps de pau. Hi ha molts noms de carrers dels seus cabdills a l'Eixample, com és el cas de **Ramon Muntaner** que en va ser capità d'un esquadró.

Del carrer **Muntaner** en farem molt poc. Tan sols una mica més de cent metres fins arribar a **Sepúlveda**, que ja hem dit en el Km 1 que és el nom d'un senyor de Salamanca que va ser governador de Barcelona durant un any del segle XIX.

Tot baixant haurem passat per davant de la **Sala Muntaner**, a la nostra esquerra, que ara s'hi fa teatre de petit format, però havia estat el cabaret de més *glamour* de Barcelona. Per allà hi havien passat grans estrelles de l'espectacle, ninguna de tan famosa, però, com l'exòtica i desinhibida ballarina i cantant negra **Josephine Baker**; un mite dels anys trenta que era especialment extravagant. No només a l'escenari, on sortia sovint amb un lleopard -que també el passejava pel carrer- perquè a la seva casa de París hi tenia un ximpanzé, una serp, un porc, una cabra, una lloro, tres gats i set gossos. Un apunt: en el mateix edifici de Muntaner 4, hi va viure l'escriptor **Terenci Moix** fins que va morir.

Josephine Baker va actuar dues setmanes en el saló Emporium del carrer Muntaner. Anys cinquanta.

I en girar per **Sepúlveda**, el que escriu això (disculpeu la personalització però és que de petit hi vivia molt a prop -tres carrers més amunt- i m'afloren les vivències) no podrà deixar de recordar que anys enrere (uns quants), allà mateix, a la cantonada, hi havia un dispensari on l'hi havien dut més de quatre vegades per curar-lo d'algun trauc al cap. Ja el coneixien els practicants. "- Ja se sap, són coses dels nens", li deien a la seva mare, que en saber que no era gran cosa, el volia estomacar "per dolent".

Ara, en el lloc del dispensari municipal, hi ha un casal d'avis, i al voltant un munt de

botigues d'informàtica, com quasi a tot el llarg d'aquest carrer de **Sepúlveda**, que sembla que ho regalin de la concentració d'establiments d'aquest tipus que hi ha. Qui no hi ha anat, algun cop, a comprar-se alguna cosa per al ordinador? O, com el que subscriu, a que li posin més memòria perquè va massa poc a poc?

Pel carrer **Sepúlveda**, no ens podrem sostraure, aquells que correm la maratón de Barcelona -com tampoc ho hem pogut fer quan hi hem passat en el tram entre els quilòmetres 1 i 2 - que aquest és el carrer fetitxe per on fem el final de la prova. Una observació al respecte: tothom diu que el carrer **Sepúlveda** puja...i no és veritat. Com que tots anem fotuts aquell dia del mes de març en aquest punt, ens sembla que puja sempre, però des de Muntaner fins a Borrell el carrer baixa lleugerament. Ho comprovarem tot passant per aquest tram, on a la cantonada amb Casanova hi ha la Taberna de Mastia, un altre dels establiments mítics del barri, l'amo del qual -en Conesa, molt conegut en l'àmbit del córrer- és l'*ànima mater* de la cursa per cert.

Ens anirà bé la mica de baixadeta com deia, perquè correm per **Sepúlveda** fins el carrer d'**Urgell**. I és d'agrair, després d'haver fet nou quilòmetres, un respir d'aquesta mena, per petit que sigui.

Avançant per **Sepúlveda** hi veurem un modern i imponent edifici de vidre al xamfrà amb Villarroel, a la nostra esquerra, que és la seu de **Treball de la Generalitat**. Fa anys, en el mateix lloc hi va haver el de *Muebles Tarragona*, el propietari del qual era un pintoresc *Procurador en Cortes por el Tercio Familiar* que s'havia fet d'or venent ferros i cargols. Va ser regidor de l'ajuntament de Barcelona, i era conegut pels seus bigotis a lo *Cyrano de Bergerac*. Acèrrim addicte al règim franquista, el seu tarannà populista el feia ser, no obstant, i dintre d'un ordre, una mica contestatari. S'erigia com "La voz de los sin voz", i es va fer famosa la seva frase preferida " Al pa, pa, i al vi,vi", que li servia d'eslògan de les seves campanyes.

Residus d'uns cartells de propaganda política d'eleccions per a Procurador en Cortes de 1971, encara enganxats a la que va ser l'estació del metro de Correus, abandonada fa molts anys. Aquests corresponen a l'amo de Muebles Tarragona del carrer Sepúlveda.

En arribar al carrer **Urgell** (oficialment és "Del Comte d'Urgell" però tothom li diu **Urgell** i prou), girarem a l'esquerra per baixar-lo quatre cases. Passarem per davant del **Cinema Urgell**, que diuen que és un dels més grans d'Europa, i girarem a la

dreta tot seguit per agafar el carrer de **Floridablanca**, que ja coneixem perquè és aquell des d'on hem sortit fa una estona.

A l'enfilar per **Floridablanca**, albirarem de seguida l'arc vermell de l'arribada. No és un carrer amb res especial -llevat de l'arc, avui-, tot i que encara que hi hagués alguna cosa no la veuríem pas perquè la carrera s'acaba i anirem com cecs. Ens embalarem per tractar de fer, com sempre, marca personal, un objectiu clàssic encara que no ho diguem. Farem una mica més de tres-cents metres d'esprint per finalitzar una cursa emblemàtica i entranyable. I un cop passada la meta, ens proposarem tornar l'any que ve per tal de rebaixar, encara més, el magnífic temps que haurem aconseguit.

-----O-----

Miquel Pucurull i Fontova

pucurullfontova@yahoo.es